

A kormány játszhat a gazdagoknak adott új játékszerrel

CSURGÓ DÉNES, 2019.02.22. 07:02

Egy héttel azután, hogy a kormány bejelentette, létrehoz egy új alapítványi formát a Corvinus Egyetem magánosításához, a parlament már tárgyalni is kezdte a vagyonkezelő alapítványokat létrehozó törvényjavaslatot. Ezzel párhuzamosan pedig az is kiderült, hogy a kormány az MTA vagyonát is egy ilyen alapítvány kezelésében képelné el. De mit is csinál egy ilyen vagyonkezelő alapítvány, és miért jó ebbe bepakolni közintézményeket vagy családi vagyonokat? Ennek próbáltunk utánajárni.

Jó lesz, hogyha mindannyian megbarátkozunk egy új fogalommal, ami valószínűleg sokkal több magyart fog közvetetten érinteni, mint amennyien az előnyeit ki tudják majd élvezni: ez a magán- és közcélra alapítható vagyonkezelő alapítványok fogalma, intézménye, ami még nem létezik, de ha a parlament fideszes

többségén múlik, akkor olyan gyorsan létrejön, ahogy csak lehet. Az ezek létrehozásáról szóló törvényjavaslatot a múlt héten nyújtották be az Országgyűlésnek, ezen a héten már tárgyalják is, és ami igazán fontos a kormánynak, az a parlamentben nagyon gyorsan valóra válik. Ez pedig biztos, hogy fontos a kormánynak, mert nagy tervei vannak vele: ilyen vagyonkezelő alapítvány fogja átvenni az államtól a magánegyetemmé váló Budapesti Corvinus Egyetemet, sőt, a Magyar Tudományos Akadémiával (MTA) folytatott csatározásnak is az lehet a vége, hogy az MTA vagyona egy az egyben egy ilyen vagyonkezelő alapítványnál landol. Hogy hogyan fog kinézni ez az új alapítványi forma, hogyan fog adózni, milyen átláthatósági elvárásoknak kell majd megfelelnie, és kik fogják igazán kihasználni a lehetőségeit, azt egyelőre nem tudni pontosan. Mindenesetre igyekeztünk összeszedni, hogy milyen minták alapján és milyen céllal jönnek létre ezek az alapítványok, hogy miben térnek el „sima” alapítványoktól és a bizalmi vagyonkezelő cégektől, és hogy mire is lesznek jók.

Évszázadokra tervezett vagyon

A kormány minden fontosabb törvénynél szereti hangsúlyozni, hogy arra milyen nyugat-európai minták vannak, és ez a vagyonkezelő alapítványoknál sincs másképp. Ahogy a törvényjavaslat szövegében is olvasható és ahogy nyilván minden megszólaló fideszes képviselő és kormánytag el fogja mondani, ilyen vagyonkezelő magánalapítványok vannak például Ausztriában, Liechtensteinben, Hollandiában, Svájcban és még sok más európai országban. Ezek viszont a kormány szándékának csak az egyik, talán kevésbé hangsúlyos részére adnak példát, vagyis arra, hogy az ország gazdagabb családjai ilyen alapítványokban menedzselgessék a rendszerváltás (vagy a 2010-es kormányváltás) óta felhalmozott tőkét, illetve hogy idevonzzák külföldről a gazdag családok tőkéjét.

Az ilyen alapítványok célja nyugaton alapvetően az, hogy dúsgazdag családok vagyonát menedzseljék. Ha megkérdezzük erről egy vagyonkezelő szakembert, mindegyikük el fog mondani egy szappanoperába vagy romantikus regénybe illő mesét egy osztrák nemesről vagy egy liechtensteini iparmágnásról, aki nem akarja, hogy a családi vagyonát az elkényeztetett örökösök elherdálják, szétaprózzák, vagy addig veszekedjenek rajta, mire a birtok, a cégrészesedések meg a drága festmények ára is elment a perköltségekre. No meg azt sem akarja, hogy az örökösödési adón keresztül a halála után az állam csapjon le arra, amit a papa felépített/megörökölt, ezért a család vagyonát egy alapítványba teszi. Ennek a kuratóriumi tagjai lehetnek családtagok, barátok, akikben a papa megbízott, vagy bárki, a lényeg az, hogy ez a testület örködik a vagyon fölött, kifizeti belőle az unoka harvardi tandíját, ad némi apanázst az azt amúgy is Monte Carlóban elkóttékozó unokaöcsnek, és még talán fialtatja is a pénzt.

Ez a probléma nemcsak a német nyelvterületen érinti a leggazdagabbakat, hanem természetesen az angolszász világban is, ott viszont egy másik megoldást találtak ki a megoldására: a trust fundok rendszerét, vagyis a bizalmi vagyonkezelést. Ennek a lényege az, hogy a vagyonos ember nem egy alapítványt hoz létre, hanem megbíz egy vagyonkezelőt, aki vagy egy bizalmasa, ügyvédje, stb., vagy egy kifejezetten ilyen szolgáltatások nyújtására specializálódott cég, amely egy meghatározott időre kezelői tulajdonba veszi a vagyont, és egy előre megállapított mandátum szerint kezeli azt, vagyis azt teszi vele, amit a megbízó akart, eszerint a mandátum szerint kifizetve belőle időnként valamennyit a kedvezményezetteknek.

A két eszköz nagyjából ugyanazt a célt szolgálja, csak máshogy, az egyik kicsit jobban igazodva a németes, kontinentális joghoz, a másik pedig az angolszászhoz. Magyarországon viszont, ha elfogadják a törvényt, akkor az a különleges helyzet áll majd elő, hogy

MINDKÉT MEGOLDÁSRA LESZ JOGI LEHETŐSÉG, VÁLASZTANI LEHET MAJD A BIZALMI VAGYONKEZELÉS ÉS A VAGYONKEZELŐ ALAPÍTVÁNYOK KÖZÖTT.

A parlament 2014-ben szabályozta a bizalmi vagyonkezelést, vagyis először az angolszász modellt vette át. Sőt, ez állítólag annyira jól sikerült, hogy sok sok amerikai is a magyar vagyonkezelőkhöz hozza a pénzét, ha azt az USA-n kívül akarja tudni. Létre is jött négy-öt cég, amely kifejezetten

vagyongazdálkodással foglalkozik, több ügyvéd is elkezdett erre a területre specializálódni, és ügyfeleik is akadnak, igaz, úgy tudjuk, a legtöbb nem Magyarországról, hanem Oroszországból, a Távol-Keletről és – ahogy már az előbb említettük – az Egyesült Államokból. A bizalmi vagyongazdálkodás egy jól ellenőrzött terület, annak, aki legalább két vagyont is kezel, az MNB engedélyéért kell folyamodnia.

Persze a gazdag magyarok részéről is nő az igény az ilyen vagyongazdálkodási szolgáltatások iránt, akinek pedig valamiért nem volt annyira szimpatikus az itthon kialakított trust modell, az eddig is kimehetett Bécsbe, és alapíthatott ott egy Privatstiftungot. Sőt, akár Bostonba vagy New Yorkba is elmehetett, hogy ott hozzon létre egy trust fundot, de arra is volt állítólag példa, hogy valaki Szingapúrig ment, hogy a tökéletes vagyongazdálkodót megtalálja. Persze ettől még a vagyongazdálkodással foglalkozók szerint örömdolog, hogy a magyar jogrendszeren belül is lesznek alternatívák, vagyis hogy már itthon is lehet válogatni az angolszász és a németes modell között, nem utolsósorban azért, mert az alapítványok, ha jobban sikerült szabályozni őket, mint mondjuk az osztrákoknak,

komoly tőkét vonhatnak be az országba, legalábbis a törvényjavaslat pártolói ezt remélik.

2019. február 12-én élőláncal tiltakoztak az Akadémia szétverése ellen

Fotó: Ajpek Orsi

Viszont a kormányt nem az ő vagyonuk megóvása motiválta a legjobban, hanem az olyan, most még az államháztartás részét jelentő intézmények vagyongazdálkodási alapítványokba pakolása, mint az Corvinus Egyetem vagy az MTA. Igaz, úgy tudjuk, hogy maga az ötlet, hogy létrehozzanak az osztrákokhoz hasonló magánalapítványokat, már több mint egy évtizede is fölmerült, azóta pedig pár évente újra előkerül jogalkotói körökben, most valószínűleg azután vették elő a fiókból, hogy a kormány kitalálta, alapítványi magánegyetemet csinál a Corvinusból. Palkovics László miniszter pedig többször is hangsúlyozta, hogy a Corvinus egy pilotprojekt, ha jól működik, több magyar egyetem is ilyen alapítványi formában működik majd tovább.

Mit tudunk eddig?

Azon kívül, hogy a Corvinus magánosításával újra előkerült az ötlet, túl sok indoklást nem fűzött hozzá eddig a kormány. Trócsányi László igazságügyi miniszter egy hete annyit mondott erről: „Felmerült hazánkban, hogy nagyobb tőkével rendelkező vagyongazdálkodási alapítványok jöjjenek létre, de eddig nem volt rá jogi lehetőség.” Ennél sokkal tovább a törvényjavaslat indoklása sem megy, ott is az szerepel, hogy bár már vannak a nagy vagyonok kezelésére lehetőségek

Magyarországon, olyan, hogy vagyonkezelést végző alapítvány eddig nem volt, úgyhogy most majd lesz, ez pedig magán és közérdekű is lehet.

Trócsányi László a Corvinuson 2019. február 11-én

Fotó: Barakonyi Szabolcs

De mi is egy ilyen vagyonkezelő alapítvány? Ez elég tautologikusan egy alapítvány, ami vagyont kezel, pontosabban aminek a célja az alapító vagyonának a kezelése és felhasználása arra a célra, amit az

alapító az alapító okiratban, az alapítvány saját kis alkotmányában meghatároz. A vagyonkezelő alapítványok célja viszont az olyan nemes dolgoktól kezdve, mint az oktatás és a kultúra támogatása, akár olyan banális dolgokig is terjedhet, mint hogy havonta kapjon az alkoholista unokatestvér akkora apanázst a családi vagyonból, hogy ellegyen és ne hisztizzen, hogy nem kapott pozíciót a családi cégben. Az alapító okiratban pedig a cél mellett a működés részleteit is nagyban meghatározhatja, így minden alapítvány egy kicsit máshogy működhet, a törvényi kereteken belül.

Megkötés még, hogy ilyen alapítványt minimum 600 millió forint tőkével lehet létrehozni, vagyis ez a leggazdagabb magyar családok kiváltsága lesz. Magáncélra vagyonkezelő alapítványokat szó szerint a felső tízezer alapíthat, a Blochamps Capital számításai szerint nagyjából ennyien rendelkezhetnek ma Magyarországon 600 millió forint vagyonnal.

Úgy tudjuk, a tőkeminimum meghatározása alapvetően azért került be a törvénybe, mert bizonyos összeg alatt egyszerűen nem éri meg ilyen magánalapítványt létrehozni. Az osztrák példa azt mutatja, hogy nagyjából 2-3 millió euró, vagyis durván 650-950 millió forint fölött lehet ésszerűen működtetni egy ilyen, úgyhogy ebből a szempontból még az sem kizárt, hogy alacsony is a 600 milliós minimum.

Emellett persze az állami szereplők is alapíthatnak alapítványt, hiszen közcélú vagyonkezelő alapítványokat is teremtene a javaslat. Ezek annyiban térnek el a magáncélú alapítványoktól, hogy

- nevelési-oktatási, felsőoktatási, egészségügyi, karitatív, szociális, család-, gyermek- és ifjúságvédelmi, kulturális vagy sporttevékenységek finanszírozása, illetve támogatása vagy ilyen tevékenységet ellátó intézmények fenntartása és működtetése lehet a céljuk; és
- a „kedvezményezettjeinek köre – azok személyét illetően – nyitott”, vagyis nincs megadva az alapító okiratban, hogy pontosan ki is kaphat pénzt az alapítvány által kezelt vagyonból. Ez teszi

lehetővé például, hogy egy egyetem alapítványa ösztöndíjakat fizethessen bárkinek, akinek az egyetem azt megítéli.

Az alapítványok úgy működnek majd, hogy az alapító kijelöl egy, legalább öt természetes személyből álló kuratóriumot, erre pedig az alapítói jogokat is átruházhatja. Innentől gyakorlatilag a kuratórium őrökdi a vagyon fölött, hoz döntéseket az alapító okiratban meghatározott szempontok szerint. A kuratórium mellett egy felügyelőbizottságot is ki kell jelölni (ami fontos különbség a sima alapítványokhoz képest), ha pedig az alapító a jogait a kuratóriumnak átadta, akkor egy vagyonellenőrt is ki kell jelölni. Ő egy könyvvizsgáló vagy ügyvéd, aki nem lehet az alapítvány kuratóriumának, sem az fb-nek tagja, a dolga pedig alapvetően az, hogy figyelemmel kísérje, hogy az alapítvány az alapító okiratban foglaltaknak megfelelően működik-e.

Fontos kitétel, hogy ha az alapítvány tőkéje a meghatározott 600 milliós tőkeminimum alá csökken, a kedvezményezett kör felé teljesítendő kifizetések csökkenthetők vagy felfüggeszthetők, ha pedig három évig tőkevesztéssel működik, meg is szűnik. Hogy ekkor mi történik a pénzzel, azt is az alapító okiratban kell rögzíteni, de az visszaszállhat az alapítóra, vagy el lehet költeni más, meghatározott célokra.

Alapítvány vs. alapítvány

Felmerül viszont a kérdés, hogy ahhoz, hogy egyetemek működtetéséhez mi szükség van egy új alapítványi formára. Hiszen nem ritka, hogy iskolák és egyetemek alapítványi tulajdonban vannak, számos ilyen példa van Magyarországon. Ráadásul az egyetemi vagy egy kutatóintézeti hálózat működtetése simán belefér a közcél kategóriájába, ehhez nincs szükség egy olyan alapítványi formára, amely végezhet pusztán gazdasági tevékenységet. Sőt, alapítványok már most is üzemeltetnek iskolákat Magyarországon.

Ahogy azt az alapítványi joghoz értő jogászok az Indexnek elmondták, fontos kitétel, hogy a „sima” alapítványok nem kezelhetnek vagyont. A tipikus alapítvány meghatároz valamilyen célt, amiért működik, ehhez pénzt gyűjt adományokból, pályázatokból, egyebekből, majd ezt a pénzt erre a célra elkölti. A vagyongazdálkodó alapítvány viszont a pénzből indul ki, nem az a célja, hogy bizonyos célhoz pénzt szerezzen, hanem hogy bizonyos pénzt valamire elköltsön.

Az olyan tevékenységeket, mint mondjuk egy iskola üzemeltetése, az alapítványok nem közvetlenül végzik, hanem a pénzt az iskolának adják, az végzi a gazdasági tevékenységeket. Igaz, hozzáértők szerint a vagyongazdálkodó alapítványok sem maguk végzik majd az ilyen tevékenységeket, viszont

HOZHATNAK PÉLDÁUL DÖNTÉST ARRÓL, HOGY A VAGYONUKBÓL MIT VEGYENEK, AZ ABBÓL BEFOLYT HASZNOT PEDIG ÚJRA BEFEKTETHETIK. ILYET EGY SIMA ALAPÍTVÁNY NEM CSINÁLHAT.

Ha mondjuk, tegyük fel, egy vagyonkezelő alapítvány ingatlanokat vásárol a vagyonából, az ingatlanokat nem maga fogja kezelni, hanem vélhetően alapít majd egy ingatlankezelő céget. De más cégeket is megbízhat azzal, hogy elvégezzék bizonyos szolgáltatásokat.

De hiszen ilyet már most is lehet, ott vannak például az MNB alapítványai - vágthatná erre rá az olvasó. Az MNB létrehozott hat Pallas Athéné Alapítványt, amelyeknek jelentős vagyont is adott, amelyeket ezek azóta is szaporítanak, állampapírba fektettek, bankbetétbe tettek, újabban pedig ingatlanokat vásárolnak belőle. Viszont mivel ezt az alapítványok közvetlenül nem tehetik, ezért közösen alapítottak egy céget, az Optima Befektetési Zrt.-t, ami az ilyen ügyeket intézi.

Ehhez hasonlóan egyetemek is működnek világszerte, különösen az Egyesült Államokban. Ott számos egyetem működik alapítványi formában, amelyek nagy vagyontömeget kezelnek, afelett rendelkeznek. Ezek közül a legnagyobb a Harvard ún. endowmentja, amelynek 37,1 milliárd dolláros vagyona van. Viszont ezt nem közvetlenül az alapítvány kezeli, hanem az alapítvány befektetési cége.

A vagyonkezelő alapítvány viszont tud valami olyat, amit a sima alapítvány nem: teljesen függetlenedni az alapítótól, vagyis száz százalékban önálló tud lenni. A sima alapítványban az alapító jogai nem átruházhatók, ami komoly problémát jelent például akkor, ha az alapító meghal. A vagyonkezelő alapítványnál viszont van lehetőség arra, hogy az alapítói jogokat a kuratórium vegye át, így az teljesen függetlenül működjön. Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy az alapítói jogokat gyakorolva a kuratórium és a felügyelőbizottság egy, a törvényben meghatározott folyamattal maga tudja feltölteni a megüresedő helyeit, ehhez nincs szüksége az alapítóra.

Ez az Corvinus szempontjából valószínűleg azért fontos, mert

HA AZ ALAPÍTVÁNYT ALAPÍTÓ ÁLLAM NEM TUDJA A JOGAIT MÁSRA RUHÁZNI, AKKOR AZ EGYETEM NEM IS TUD TELJESEN FÜGGETLENEDNI AZ ÁLLAMTÓL, NEM LESZ MAGÁNEGYETEM.

Márpedig a Corvinus vagyonkezelő alapítványát létrehozó törvényjavaslatban benne szerepel, hogy az „alapítói jogok teljes körének gyakorlására az alapítvány kuratóriuma kerüljön kijelölésre.” Így a kormány intézményesen leveszi a kezét az egyetemről. Persze kijelöl egy kuratóriumot, ami majd irányítani fogja az alapítványt, és ad egy jókora pakettet a Mol- és Richter-részvényekből induló tőkének.

Mire lesz ez jó?

Természetesen a vagyonkezelő alapítványoknál is, mint minden más, pénzt érintő, a kormányzatnak hirtelen nagyon fontossá váló új törvénynél felmerül a kérdés, hogy a kormány „középosztály-építő” projektjéhez, vagyis a nagy mennyiségű pénz politikailag ismerős és megbízható emberekhez irányításához mi köze lesz. A válasz erre egyelőre ismeretlen, ahhoz majd látni kell, hogy kik is élnek majd a vagyonkezelő alapítványok adta lehetőséggel és mire használják ki azt.

Találgatni ettől persze még szabad, és ez el is indult, nem mellesleg azért is, mert a kormányoldal már a törvény benyújtása előtt is érdeklődni kezdett az alapítványok iránt. Például a kormánypárti sajtótermékek, amelyek korábban megbízható különböző kormánypárti üzletemberek kezében voltak Matolcsy Ádám-tól Habony Árpádon át Mészáros Lőrincig, egy alapítványban egyesültek. De mit akarna kezdeni a kormány az alapítványokkal? Hallottunk például olyan elméletet, hogy

AZ ILYEN, NAGY VAGYONOK KEZELÉSÉRE LÉTREHOZOTT ALAPÍTVÁNYOK KIVÁLTHATJÁK A STRÓMANOK RENDSZERÉT,

hiszen amint a vagyon bekerült az alapítványba, az alapító pedig a jogait a kuratóriumra ruházta, már teljesen mindegy, hogy ki is volt a tulajdonos, az alapítvány valójában egy tulajdonos nélküli vagyontömeg. Azt tudni lehet, hogy a NER vezetői elég érzékenyek arra, ha a kormányközeli üzletemberek nem a céloknak megfelelően bánnak azzal a vagyonnal, amelyet a kormány segítségével megszereztek, a kuratóriumok rendszere pedig ezt a problémát meg is oldhatja.

Kérdés az is, hogy a vagyonkezelő alapítványok mennyire átláthatók, mennyire lehet abban jobban elfedni a pénzek mozgását, mint amúgy. Ha emlékszünk, a kormányban korábban is próbálgatták már azt, hogy hol ér véget a közpénz jellege, a Magyar Nemzeti Bank alapítványainál például a Fidesz több képviselője, különösen Kósa Lajos kardoskodott amellett, hogy az MNB alapítványainak már nem kell a nagyközönség és a sajtó felé elszámolni azzal, hogy mire költik a pénzüket, amíg a bíróság ki nem mondta, hogy pedig el kell.

Fotó: Bloomberg

A VAGYONKEZELŐ ALAPÍTVÁNYOK ÁLLÍTÓLAG ANNYIRA LESZNEK ÁTLÁTHATÓK, MINT A CÉGEK ÉS A SIMA ALAPÍTVÁNYOK, VAGYIS ÉVENTE BESZÁMOLÓT ÉS MÉRLEGET KELL MAJD LEADNIUK.

Kérdés viszont, hogy mondjuk az olyan magánosodó intézmények, mint mondjuk az egyetemek, mennyit veszítenek az átláthatóságukból azzal, hogy kikerülnek az állam karjaiból és a költségvetésből. Az alapítványok közcélúsága ugyanis azt még nem jelenti, hogy annak gazdálkodásával kapcsolatos adatok közérdekű adatnak minősülnek-e. Valószínűleg alpból nem, vagyis például újságírók vagy aggódó civilek kevesebb információhoz juthatnak majd hozzá, mint most.

A magánalapítványoknál ez nyilván föl sem merül, ahogy magáncégeknek sem. Vagyonkezeléssel foglalkozó szakemberek szerint amúgy ez az ilyen alapítvány a működésének az egyik alapvető lényege is: a családi vagyonkezelés bármely formája, akár trustként, akár alapítványként működik, gyakorlatilag egy nagyon gazdag család pénzügyi magánügyeinek ad intézményes formát, annak,

hogy családtagok hogyan költik el a családi kasszából a pénzt. Beszámolót persze készít a bizalmi vagyonkezelő, de ez nem nyilvános.

Ennek ellenére beszéltünk olyan szakértővel, aki szerint nem igazán kell aggódni amiatt, hogy az ilyen intézmények a visszaélés melegágyai lesznek, az EU pénzmosás elleni szabályai jól tudják kezelni az ilyen alapítványokat. Az persze az államok feladata, hogy megteremtsék azt a jogi környezetet, amelyben el lehet kerülni az ilyen alapítványok visszaélésszerű használatát, viszont túlszabályozni sem érdemes ezeket a szakemberek szerint, mert az ilyen eszközök ott működnek a legjobban, ahol nagy szabadságuk van az alapítóknak, hogy hogyan akarják működtetni a vagyonukat kezelő alapítványokat.

Kérdés az is, hogy mennyire kap vérszemet a kormány, és próbál minél több, most még a költségvetés részét képező szervezetet alapítványokba tenni, ahogy az egyetemekkel és esetleg az MTA-van akarja. Hozzáértők szerint az alapítványba pakolásnak korlátja lehet az, hogy mennyi hozományt tud adni az állam az alapítványoknak. A Corvinus most kapott sok részvényt, de ezt túl sokszor nem fogja valószínűleg eljátszani a kormány. Pár egyetemmel még csak-csak, de van ennek egy természetes határa. Plusz nem is biztos, hogy az egyetemeken kívül más intézmények is jól működnének ilyen formában (feltéve, hogy ez a Corvinusnál működni fog). Az is kérdés például, hogy az MTA hogyan működne alapítványi tulajdonban, vagy hogy végül tényleg emellett a megoldás mellett dönt a kormány.

**[HTTPS://INDEX.HU/GAZDASAG/2019/02/22/VAGYONKEZELO ALAPITVANY CORVINUS
MTA CSALADI VAGYONKEZELES/](https://index.hu/gazdasag/2019/02/22/vagyonkezelelo-alapitvany-corvinus-mta-csaladi-vagyonkezeles/)**